

Biografische notities van Fons Heijnsbroek,

Fons Heijnsbroek - geboren te Schiedam 22 december 1951 - maakte tot 2016 met name abstracte schilderijen - op doek en op papier. Daarnaast maakte hij van tijd tot tijd driedimensionale werken.

Heijnsbroek startte laat als beeldend kunstenaar. Na het afsluiten van een universitaire studie sociale wetenschappen op de Amsterdamse Gemeente-universiteit begon hij pas in 1984-85 met model-schilderen onder leiding van Cornelia Vrolijk op de Werkschuit te Amsterdam. Hierna volgde hij schilderlessen aan de Hogeschool van de Kunsten te Utrecht; met name Hans Siegmund was daar een belangrijke docent voor hem. Na ruim een jaar opleiding brak Heijnsbroek deze studie af en startte in 1987 als zelfstandig kunstenaar in Amsterdam waar hij woonde. Al snel was hij naast het schilderen zelf ook actief met het organiseren van lokale atelierroutes en diverse groepstentoonstellingen, zoals 'De Eilanden in een Lijst', in 1991, in de Oosterkerk te Amsterdam.

start

Tot 1989 schilderde Heijnsbroek overwegend figuratief, zowel landschap, eigen fantasieën en stadsgezichten van zijn buurt, de Oostelijke Eilanden in Amsterdam. Ook grote schilderijen met religieuze en existentiële motieven kwamen toen tot stand in een klein zolder-atelier. Hij nam in 1989 samen met Annelies Weterman deel aan een Plein-Air gebeuren in de stad Ostrolenka boven Warschau waar hij Russische en Poolse kunstenaars al werkende ontmoette. Dit resulteerde in een reizende collectieve tentoonstelling van de aldaar gemaakte werken door Polen en Rusland in de herfst van 1989.

Daarna begonnen zijn landschap-schetsen te komen, van o.a. de Kennermerduinen en in de Rotterdamse haven. Zij waren toen een hulpmiddel en uitgangspunt voor het maken van een reeks abstracte schilderijen; zijn schetsen boden hem vormen en structuur.

In 1993 trad hij met de tentoonstelling 'Tellers en Noemers' in de Oosterkerk te Amsterdam voor het eerst met zijn abstracte kunst naar buiten, samen met zijn recente kunstvrienden Daan Lemaire en Ben Vollers die ook abstract schilderden. De vierde kunstenaar van deze expositie was de kunstenaar Herman van Staalduinen. Met Daan Lemaire en Ben Vollers zouden later nog vele driemans-tentoonstellingen volgen tot in 2013. Bovendien wisselden de drie heel regelmatig uit over hun recent gemaakte abstracte werken en becommentarieerden elkaars werken.

Door het afbreken van de studie aan de Kunstacademie moest Heijnsbroek zichzelf scholen in zijn eerste kunstenaarsjaren. Hij bezocht daartoe vaak het Stedelijk Museum te Amsterdam om lange tijd de werken van abstracte kunstenaars daar te bekijken. De vroege Duitse expressionisten met Chaim Soutine en de latere kunstenaars Willem de Kooning en Bram van Velde maakten veel indruk. Ook de Nederlandse kunstenaars Gerrit Benner, Edgar Fernhout en Toon Verhoeff leerden hem veel. Zijn collega en latere vriend Daan Lemaire was in die jaren een belangrijke steun door de vele grondige en zeer sobere commentaren op pas gemaakte werken van Heijnsbroek. Zijn oudere expressionistische kunstenaarsvriend Paul Werner stimuleerde met zijn directe en intuïtieve handschrift Heijnsbroek tot grotere vrijheid en losheid in de kwastvoering. Ook boeken over de Amerikaanse abstract-expressionisten van na 1945 waren een rijke bron met veel uitdaging. Werk van deze kunstenaars hing regelmatig in het Gemeentemuseum te Amsterdam, waar hij daarom ook vaak kwam en lang bleef kijken.

werkwijze

De eerste reeksen abstracte werken vanaf 1989 ontstonden vooral in de gedaante van grote schilderijen op doek. Deze waren duidelijk geïnspireerd op het Hollandse landschap. Eigen schetsen, maar ook oude schilderijen van met name Ruysdael en Philip Coninck speelden hierin dan ook een grote rol. Zijn focus lag toen op de compositie en de indeling, de 'organisatie' van het schilderij. Vanaf 1992 begon het intuïtieve handschrift ('de hand schildert, niet het hoofd!') een hoofdrol op te eisen. Zijn schilderijen werden daardoor dynamischer van uitdrukking, Bovendien werden ze meer gelaagd door het vele malen overschilderen. De productie was dan ook klein; door het vele overschilderen ontstonden er soms slechts 6 definitieve doeken in een jaar.

In de latere jaren vanaf 2000 keerde Heijnsbroek terug naar eenvoudige vormen als cirkel, ovaal, vierkant en rechthoek; zij dienden op doek in meestal kleine maten het ontstane beeld te structureren en op te bouwen.

Na 2004 werd de lijn weer belangrijker in zijn werk, temeer omdat hij (al enigszins vanaf 1997) steeds vaker met gouacheverf op papier begon te schilderen. Zijn werk werd hiermee meer open van karakter. Er ontstond 'doorkijk' zoals hij het zelf graag noemde en van zijn werk ook eiste. Deze 'doorkijk' werd vanaf toen een leidend principe in zijn abstracte werk. Vanaf 2007 eiste het handschrift oftewel het 'schrijvende schilderen' de hoofdrol op - mede door de invloed van schildersvriend Paul Werner en collega Albert de Wilde.

fusion-art / samen schilderen

De kunstenaar Albert de Wilde kwam voor Heijnsbroek in het vizier door de spectaculaire atelierruimtes die beide kunstenaars rond 2005 tijdelijk aangeboden kregen op Oostenburg in Amsterdam. Ze konden zo hun gang gaan in de enorme maar verlaten fabriekshallen van Stork-Werkspoor - algemeen bekend als de Van Gendhallen. Zo had Heijnsbroek daar tijdelijk een eigen atelier van 150 meter lang en 14 meter hoog. Daarboven lagen glazen daken over de gehele lengte van 150 meter. Heijnsbroek schreef toen in zijn werknootities dat hij de wolkschaduw over de lange betonnen fabrieks-vloer kon zien voorbijrijden. Mede door deze grote locatie met zijn vele daglicht werd het ruimte-gevoel bij beide kunstenaars uitgedaagd.

De Van Gendhallen inspireerde beide tot experiment en avontuur - samen met kunstenaars uit andere disciplines. Zo werd in de hallen onderling ter plekke gejammed tussen en met schilderen, muziek, toneel en spontane declamatie. Met het idee dat de verschillende kunstuitingen elkaar zo al jammend ter plekke wederzijds konden beïnvloeden, op het moment zelf. Hieruit ontstonden enkele performance-acts, die later op verschillende andere plekken in Amsterdam spontaan werden vertoond aan publiek.

Een verwant experiment van elkaar wederzijds beïnvloeden - maar nu heel gefocused, in het besloten atelier - was Heijnsbroek al in 2007 aangegaan met zijn vriend Ben Vollers. Samen stonden ze voor een groot leeg doek en begonnen zonder weinig idee vooraf spontaan te schilderen en op elkaar te reageren met de kwast en verf op het doek. Dit experiment zouden beide kunstenaars enkele jaren lang doorzetten. O.a. enkele zomermaanden in 2009, op uitnodiging van de gemeente Avallon, die hen de 12^e eeuwse Romaanse kerk Saint-Lazare aanbood, als tijdelijk atelier en als tentoonstellingsruimte. De twee kunstenaars hadden een verwante abstracte benadering van improviserend scheppen, en een vergelijkbare dynamiek en snelheid waarmee ze spontaan de verf op het doek plaatsten. Met name het ter plekke over elkaar heen schilderen op het doek van elkaars bijdrages was een nieuwe uitdaging en tegelijkertijd was dit de voorwaarde om tot een bevredigend gezamenlijk schilderij te kunnen komen. Ze noemden hun experiment 'Een dialoog in verf' omdat er nauwelijks werd gepraat; alles gebeurde in de verf! Het resultaat waren de Benfo-schilderijen, een reeks van ruim 50 grote doeken die al doende zijn ontstaan tussen 2007 en 2010.

latere schilderjaren

Van 2008 tot in 2015 heeft Heijnsbroek de meeste van zijn werken op papier geschilderd in gouacheverf. Hij wilde open beelden maken, waar men 'doorheen' kon kijken. Er is daarom in dit werk veel papier zichtbaar gebleven dat niet of nauwelijks beschilderd is en altijd is er ruimte om het beeld heen aanwezig. De lijn is hier sterk dominant, meestal op een losse manier neergezet, en vaak door de natte verf heen. De beelden bestaan altijd uit meerdere lagen.

Zelf zegt hij hierover: Mijn kunst is levendig maar niet chaotisch; daar waak ik bewust voor, want ik wil geen visuele chaos aanbieden; anders gooi ik het weg. Mijn schilder-kunst is abstract, dynamisch en met energie.

Heijnsbroek gooide in die jaren veel werk weg, omdat het niet aan zijn eigen eisen voldeed. Hij keurde zijn gemaakte werk na enkele maanden zwaar en dankte vaak meer dan 70 % af; het werk moest levendig zijn, maar geen chaos. Doordat hij veel werk vernietigde verkreeg hij veel vrijheid in het schilderen zelf, wat hij erg waardeerde. Zo konden er beelden ontstaan die hem zelf verrasten. Rond 2015 is Heijnsbroek gestopt met schilderen omdat het 'er niet meer was'. Hij ervaaarde altijd dat de kunst naar hem toe kwam als gift, en dat het zijn taak was om die in vorm weer te geven. Het kwam niet meer naar hem toe rond die tijd en hij besloot te stoppen.

neven-activiteiten

Al vanaf de eerste jaren van zijn kunstenaarschap was Heijnsbroek actief met het organiseren van groeps-exposities, voornamelijk in Amsterdam.

In 2002 richtte hij met collega en schildersvriend Daan Lemaire in 2002 de kunstenaarsgroep 'Art-abstract' op als een platform om over abstracte kunst uit te wisselen, elkaars werk te bespreken en om gezamenlijk te exposeren. Ben Vollers en Daan Lemaire gingen hierin al snel mee. De groep bestond uit 9 kunstenaars, de meeste uit Amsterdam, die allen abstracte kunst maakten. In mei 2003 was de eerste gezamenlijke expositie. De groep zou zodanig min of meer in stand blijven tot 2009 en een aantal malen exposeren. Ook waren er regelmatig uitwisselingen over abstracte kunst en werkbesprekingen van het recente werk van één van de leden. Na 2009 zou Art-abstract door c. vier leden worden voortgezet, in een niet actieve vorm.

Echte inhoudelijke discussies over abstracte kunst en haar betekenis voor de huidige tijd vonden voor Heijnsbroek vooral plaats in het 'Platform Abstracte Kunst' dat hij in 2003 oprichtte met de kunstenaars Vincent van Oss en Rob den Boer. De inzet was om met elkaar nieuwe beeldtaal open te leggen voor het maken van moderne abstracte kunst.

Heijnsbroek heeft daarnaast tot 2012 regelmatig artikelen geschreven over het werk van collega-kunstenaars en over de abstract kunst als zodanig. Hij initieerde de website Dekunsten.nl als een platform om online uit te wisselen over kunst.

Vanaf 2004 is hij begonnen met het verzamelen en ook plaatsen van citaten van belangrijke

kunstenaars online; deze verzameling groeide in de loop van de jaren uit tot selecties kenmerkende quotes van c. 120 kunstenaars. Deze quotes-collectie heeft hij in 2015-16 in zijn geheel ingevoegd op de Engelse Wikiquote en in latere jaren uitgebreid. Sinds januari 2019 is hij actief op de Nederlandse en ook Engelse Wikipedia, met het plaatsen van informatie over met name Nederlandse kunstenaars van 1650 tot 2000.

Naast het schilderen Vanaf 2006 heeft Heijnsbroek veel gefotografeerd in Amsterdam. In 2014-15 leidde dit tot enkele foto-tentoonstellingen over het bouwen in de stad Amsterdam, samen met Hilly van Eerten.

erkenning

De schilderijen van Fons Heijnsbroek zijn met name verspreid via diverse kunstuitleen-instellingen in Hilversum, Amsterdam, Utrecht, Haarlem en Alkmaar. Zo vonden zijn werken in eerste instantie hun huurders bij diverse particulieren en bij bedrijven en instellingen; een aantal werd vervolgens aangekocht.

Zo bevinden zich werken van zijn hand in onder andere de collecties van de Tweede kamer in Den Haag, van het hoofdkantoor van Draka Kabel BV Amsterdam, de P.C. Hooftgroep en het Project Management Bureau in Amsterdam. Ook bij Mercedes Benz BV te Antwerpen, de kunstuitleen SBK en het KPMG-hoofdkantoor Nederland in Amsterdam en bij diverse particulieren.

De SBK Amsterdam heeft in 1998 een grote collectie van zijn werken aangekocht toen zij verzelfstandigden.

Ook het Stedsmuseum Avallon in Bourgondië heeft een BenFo-schilderij in hun bezit.

De Beeldbank van het stadsarchief Amsterdam heeft een reeks vroege figuratieve werken van Heijnsbroek op papier, gemaakt in Amsterdam Oost en de havens. Samen met Paul Werner heeft hij in 2013 een reeks Amsterdam-werken aan het archief geschonken.